

Ulkoasiainvaliokunta

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2018

JOHDANTO

Vireilletulo

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2018 (K 12/2019 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja, kansanedustaja Juho Eerola, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta
- kansainvälisten asiain neuvos Mari Herranen, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta
- Pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön päällikkö Johan Schalin, ulkoministeriö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana toimi kertomusvuonna 2018 Norja. Norja pyrki kaudellaan panostamaan erityisesti terveys-, koulutus-, meri- ja puolustusalan pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseen. Neuvoston Oslossa pidetyn, 70. täysistunnon pääteemana oli hybridi-vaikuttaminen. Turvallisuusteema oli selvästi esillä myös neuvoston teemaistunnossa Akureyris- sa, jossa keskusteltiin meriympäristöstä ja meriturvallisuudesta.

Ulkoasiainvaliokunta pitää hyvänä, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ollut myös vuonna 2018 keskeisesti esillä Pohjoismaiden neuvostossa. Valiokunta pitää tärkeänä, että Pohjoismaat yhdessä puolustavat monenkeskistä, sääntöpohjaista yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla. On myönteistä, että Pohjoismaiden aiemmin hyväksytyn kansainvälisen strategian mukaisesti neuvosto pyrkii entisestään vahvistamaan yhteistyötään mm. Baltian maiden kanssa, samoin kuin Barents-, Itämeri- sekä Arktisen yhteistyön muodossa. Sääntöperusteisuuden korostamisen lisäksi yhteistyö tarjoaa hyviä mahdollisuuksia keskustella muun muassa ilmastonmuutoksen torjuntaan ja kestävän kehityksen edistämiseen liittyvistä haasteista ja tarvittavista toimista.

Norja toimi vuoden 2018 myös Nordefcon puheenjohtajana ja järjesti tässä roolissa puolustuspoliittista yhteistyötä käsittelevän istunnon Pohjoismaiden neuvoston ja parlamenttien puolustusvaliokuntien kesken. Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä, että raportin mukaan myös Pohjoismaiden neuvoston keskusteluissa Norja ja Tanska ovat osoittaneet lisääntyvää kiinnostusta poh-

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2019 vp

joismaista puolustuspoliittista yhteistyötä kohtaan, ja toteaa Nordefcon muodostavan hyvän kehityksen tälle yhteistyölle.

Valiokunta kiinnittää huomion kokonaisturvallisuutta painottavaan lähestymistapaan vuosikertomuksen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevissä osioissa. Valiokunta pitää tätä lähestymistapaa tärkeänä ja Pohjoismaiden voimavarana, johon on syytä jatkossakin kiinnittää huomiota. Erityisen selvästi tarve kokonaisturvallisuuden mukaiselle laajalle lähestymistavalle ilmenee hybridiuhkia ja niihin varautumista käsiteltäessä, ja on hyvä, että Pohjoismaiden neuvoston keskusteluissa tämä on huomioitu. Valiokunta korostaa, että kyberturvallisuuteen ja hybridiuhkiin liittyen on tärkeää pitää yhteyttä olemassa oleviin asiantuntijainstituutioihin.

Pohjoismaiden ja Venäjän välisissä suhteissa ei kertomusvuonna toimintakertomuksessa todetun mukaisesti tapahtunut suuria muutoksia. Yhteistyötä ei edelleenkään voitu tehdä normaaliin tapaan, mutta dialogin edistämiseksi Pohjoismaiden neuvosto on tavannut venäläisiä parlamentaarisia rikkokkoja ja jatkanut vuoropuhelua muun muassa Itämeri-yhteistyön ja Arktisen alueen kysymysten merkeissä.

Ulkoasiainvaliokunta pitää myönteisenä, että Pohjoismaat ovat jo pitkään kiinnittäneet erityistä huomiota Valko-Venäjän demokratiakehitykseen Pohjoismaiden neuvoston piirissä. Kertomusvuonna Suomen valtuuskunta isännöi neuvoston Valko-Venäjä -kokouksen. Valiokunta yhtyy Suomen valtuuskunnan näkemyksiin rakentavan vuoropuhelun tärkeydestä Valko-Venäjän demokratiakehityksen tukemiseksi ja sananvapauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi maassa.

Lisäksi valiokunta toistaa pitkäaikaisen kantansa rajaesteiden purkamisen tärkeydestä Pohjoismaiden välillä ja pitää myönteisenä, että teema oli Suomen valtuuskunnan yksi painopistealue kertomusvuonna. Liikkuvuus Pohjolassa ja se, miten saavuttaa tavoite Pohjolasta maailman integroituneimpana alueena, ovat keskeisiä ulottuvuuksia Pohjoismaiden välisessä parlamentaarisisessa yhteistyössä. Valiokunta korostaa rajaesteiden purkamisen ohella niiden ennaltaehkäisyyn tärkeyttä uutta lainsäädäntöä luotaessa. Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että erityisesti Suomen toimintamalli ministeriöiden välisestä työryhmätyöskentelystä rajaesteisiin liittyen on tuottanut hyviä tuloksia ja mallia kannattaa edelleen tehdä tunnetuksi myös muille Pohjoismaille.

Ulkoasiainvaliokunta korostaa Pohjoismaiden ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön keskeistä merkitystä Suomelle. Parlamentaarikkokkojen osallistuminen tämän yhteistyön tiivistämiseen ja vahvistamiseen Pohjoismaiden neuvoston piirissä on tärkeää. Yhdessä toimien Pohjoismaat voivat vahvistaa alueensa turvallisuutta ja voimistaa vaikutustaan kansainvälisissä kysymyksissä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 12/2019 vp johdosta.

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2019 vp

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 25.9.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mika Niikko ps
varapuheenjohtaja Erkki Tuomioja sd
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Saara Hyrkkö vihr
jäsen Jouni Ovaska kesk
jäsen Jaana Pelkonen kok
jäsen Juha Sipilä kesk
jäsen Ville Tavio ps
jäsen Anne-Mari Virolainen kok
varajäsen Toimi Kankaanniemi ps
varajäsen Sakari Puisto ps
varajäsen Kristiina Salonen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala